

4. Волкова Н. П. Педагогіка : [навч. посіб.] / Н. П. Волкова. – [вид. 2-ге, перероб., доп.]. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
5. Давыдов В. Ю. Методика преподавания оздоровительной аэробики : [учебное пособие] / Давыдов В. Ю., Коваленко Т. Г., Краснова Г. О. – Волгоград : Изд-во Волгогр. гос. ун-та, 2004. – 124 с.
6. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України / [за ред. М.Д. Зубалія]. – К., 1997. – 36 с.
7. Лисицкая, Т.С. Принципы оздоровительной тренировки Текст. / Т. С. Лисицкая // Теория и практика физ. культуры. 2002. - № 8. - С. 50-64
8. Лубышева, Л.И. Физическая культура и молодежь Текст. : Учебное пособие / Л.И. Лубышева, А.В. Лотоненко, А.С. Игнатъев. М.: Теория и практика физической культуры, 2000. - 182 с.
9. Теория и методика физического воспитания : учебник [для студентов вузов физического воспитания и спорта] : в 2-х т. / под ред. Т. Ю. Круцевич. – К., 2003. – Т. 1. – 424 с.

УДК 378.015.3(78)

Мединський С.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ГРОМАДСЬКА ТА ДЕРЖАВНА СКЛАДОВІ РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

У статті розглянуто основні складові гарантії якості вищої освіти у Сполучених Штатах Америки на прикладі підготовки фахівців фізичного виховання і спорту. Висвітлено напрями діяльності, охарактеризовано спрямованість та завдання громадських і державних органів у регулюванні якості освіти.

Ключові слова: фізичне виховання, спорт, якість освіти, США.

С.В. Мединський. Общественная и государственная составляющие регулирования качества подготовки специалистов физического воспитания и спорта в Соединенных Штатах Америки. В статье рассмотрены основные составляющие гарантии качества высшего образования в Соединенных Штатах Америки на примере подготовки специалистов физического воспитания и спорта. Освещены направления деятельности, охарактеризованы направленность и задачи общественных и государственных органов в регулировании качества образования.

Ключевые слова: физическое воспитание, спорт, качество образования, США.

S.V. Medynskyi. Public and government control of quality components in studying physical education and sports in the United States of America. The paper considers the main components of quality assurance of higher education in the United States for example, training of specialists in physical education and sport. Orientation and objectives of public and state authorities regulate the quality of education are described.

Key words: physical education, sports, the quality of education, USA.

Постановка проблеми. Якісна вища освіта та рівень розвитку науки стимулює розвиток економіки всієї країни та підвищує статус країни на міжнародному рівні. "Освіта завжди була особливою функцією суспільства і держави, спрямованою на формування й розвиток соціально-значущих якостей кожної людини як члена суспільства й громадянина держави. Через освіту, як найбільш масовий соціальний інститут, здійснюється вплив на формування свідомості суспільства, регулюються процеси свідомого саморозвитку громадян. Як соціальне й культурне явище, освіта є атрибутом людства, невід'ємним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. Освіта спрямовує життя суспільства, перетворюючи його із "суспільство сьогодні на суспільство завтра"; формує нове мислення, нове бачення сенсу життя" [3, с. 5].

Принципова позиція соціуму у Сполучених Штатах Америки полягає в тому, що забезпечення якості освіти – це не стала система, а постійний процес вдосконалення, який потрібно постійно підтримувати на всіх рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. С.О. Сисоєва вважає, що "вища освіта створює

такий осередок освіти, науки та культури у суспільстві, де не тільки відбувається передача знань, умінь та навичок молодому поколінню, формується світогляд, поведінка, але й закладаються власне доля кожного випускника та майбутнього суспільства [3, с. 6].

В.Д. Шинкарук стверджує, що "основними інструментами регулювання якості освітньої діяльності, що здатні забезпечити як внутрішню, так і зовнішню оцінку на національному та міжнародному рівнях, зберігаючи при цьому повагу до автономії вищого навчального закладу та його академічних свобод, є механізми ліцензування та акредитації спеціальностей, програм, самого навчального закладу, а також механізми контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг і правил провадження освітньої діяльності навчальним закладом в цілому та окремими його підрозділами" [1, с. 7].

В.Г. Кремень, визначаючи основні засади розвитку вищої освіти на сучасному етапі, стверджує, що системи гарантії якості освіти повинні включати:

1. визначення відповідальності органів та навчальних закладів;
2. оцінку програм закладів, яка включає внутрішній контроль, зовнішню перевірку, участь студентів та публікацію результатів;
3. систему акредитації, сертифікації або подібні процедури;
4. міжнародну участь, співробітництво та створення спілок, що опікуються перевіркою якості [2, с. 11].

Мета та завдання. Розглянути основні складові гарантії якості вищої освіти у Сполучених Штатах Америки на прикладі підготовки фахівців фізичного виховання і спорту. Висвітлити основні завдання та напрями діяльності державних органів та громадських установ у регулювання якості освіти та забезпеченні підготовки якісних фахівців.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про відповідальність органів та навчальних закладів, зауважимо, що освіта у Сполучених Штатах є децентралізованою, а державний уряд та Міністерство освіти не особливо впливають на навчальні плани та освітні стандарти. Ця функція була покладена на штати. Уряд штатів несе основну відповідальність за надання громадянам Сполучених Штатів Америки освіти (відповідно до 10-ї поправки Конституції), а також її фінансує. Стандарти, розроблені на національному рівні, є основою, на якій Рада з проблем освіти кожного штату створює стандарти до програм підготовки, що базуються на законах штату.

Якість освітніх установ та їхній рівень підтримується неформальним приватним процесом відомим як акредитація, над якою Міністерство освіти не має прямого контролю.

Для початку розглянемо діяльність державних органів управління в освіті. Департамент освіти Сполучених Штатів Америки (Education Department) є однією із складових міністерств уряду США. Своєю метою Департамент освіти Сполучених Штатів Америки вбачає підвищення рівня компетенції студентів на шляху їхнього становлення як повноцінної функціональної одиниці соціуму, їхню конкурентоспроможність, а також підвищення рівня знань та забезпечення рівності усіх студентам незалежно від їхньої расової приналежності чи фінансового статусу.

У Сполучених Штатах Америки існує Комісія штатів з освіти (Education Commission of the States) яка є договором між штатами, що був введений у силу 1965 році задля покращення державної освіти та сприяння обміну інформацією, ідеями та досвідом між політиками та освітянами. Метою діяльності Комісії штатів з освіти є допомога штатам у розвитку ефективної політики та формування стратегії державної освіти за допомогою надання інформації, проведення досліджень, аналізів, сприяння співпраці, обміну ідеями та освітніми концептами між штатами [8].

Варто зазначити також, що поле діяльності Комісії штатів з освіти не обмежується певною галуззю освіти, а поширюється як на шкільну систему (особливий акцент робиться на вищу школу, яка стає дедалі важливішою у визначенні подальшої долі випускників), так і на систему вищої освіти (стосується однаковою мірою як коледжів так і університетів).

З іншого боку у Сполучених Штатах Америки завданням університетів є забезпечення найвищого рівня науково-дослідницької роботи та викладання. Університети мають забезпечувати якісні наукові дослідження, що включають в себе високий рівень наукових публікацій у загальновідомих виданнях галузі. Наукові розробки вважаються якісними, тільки якщо вони є актуальними для розвитку країни.

Згідно з федеральним законодавством кожен штат має право самостійно встановлювати різні ступені контролю і управління над освітою. Однак установам вищої освіти дозволяється працювати зі значним ступенем незалежності та автономії. Як наслідок, американські освітні установи можуть широко і швидко змінювати свої освітні програми відповідно до запитів ринку, суспільства, рівня розвитку науки, техніки і технологій.

Принцип автономії навчальних закладів у Сполучених Штатах Америки покладає основну відповідальність за якість освіти саме на кожен конкретний навчальний заклад. Тому семінарські заняття та лекції є не головними. Значна роль у вищому навчальному закладі відводиться створенню освітнього поля. Вищі навчальні заклади намагаються залучити до своїх лав нобелівських лауреатів і відомих вчених, і готові платити їм будь-який гонорар лише за саму присутність. Вчені їздять га симпозіуми і конференції, адже там вони можуть розширити свої пізнання. Сотня розумних голів в одному місці створює унікальне "поле розуму"; і у тих, хто потрапив у нього, народжуються геніальні ідеї. Щоб гарантувати високий рівень якості освіти у децентралізованій системі управління, у Сполучених Штатах Америки виникла практика акредитації на основі здійснення неурядової оцінки освітніх установ і програм. Така практика склалася наприкінці XIX – на початку XX століття, як протидія бурхливо розвивалася в той час недобросовісної системи вищої освіти та інших негативних явищ в системі освіти. Приватні освітні асоціації регіонального або національного рівнів взяли критерії, що відображають якість освітньої програми і розвинули процедури для оцінки освітньої установи або програми, щоб визначити, чи дійсно вони працюють на відповідних рівнях якості. Національна асоціація освіти (National Education Association) є найбільшою професійною організацією та найбільшою профспілкою у Сполучених Штатах Америки, яка представляє вчителів та інших працівників публічних шкіл, членів педагогічних колективів коледжів та університетів, освітян у відставці та студентів коледжів, які у майбутньому стануть вчителями. Як стверджує Національна асоціація освіти, їхнім завданням є "захист професіоналів у сфері освіти та об'єднання наших членів і нації задля виконання обіцянки щодо публічної освіти, задля підготовки кожного студента до успіху у різноманітному та взаємозалежному світі" [6], займається також, як й інші профспілки, розглядом питань стосовно заробітних плат та умов праці людей залучених у сферу освіти.

Асоціація американських коледжів та університетів (Association of American Colleges and Universities) є провідною національною асоціацією, яка займається підтримкою якості, життєздатності та суспільної репутації гуманітарної (загальної) освіти для студентів. Її члени присвячують свою діяльність розширенню переваг гуманітарної освіти для всіх студентів, незважаючи на напрямок їхньої спеціалізації. Асоціація американських коледжів та університетів наполегливо працює над підсиленням та просуванням гуманітарної освіти на державному та місцевому рівнях, а також допомагає окремим коледжам та університетам підтримувати високий рівень якості освіти у важких економічних та соціальних умовах. Маючи майже стодвадцятирічну історію та представництва по всій країні, Асоціація американських коледжів та університетів є впливовим каталізатором освітніх вдосконалень та реформ [7]. Національна Рада з акредитації програм підготовки вчителів (NCATE) разом із Національною асоціацією спорту й фізичного виховання (NASPE) розробили стандарти до акредитації програм підготовки викладачів фізичного виховання. Підхід до складання стандартів базується на професійній компетенції майбутніх учителів (відображає одну з основних тенденцій вищої педагогічної освіти): їхніх знаннях, уміннях, системі цінностей. Для акредитації програми підготовки викладачів фізичного виховання університет повинен надати інформацію про те, що випускники цієї програми демонструють прийнятний рівень компетенції у різних видах педагогічної діяльності у відповідності з 10 стандартами (вищі навчальні заклади можуть самі визначати способи отримання такої інформації, у стандартах указані лише рекомендовані варіанти збору даних). Університет подає проміжні й підсумкові звіти про результати роботи (за 3 – 5 років), крім того, можливі несподівані перевірки експертних груп.

Американський союз охорони здоров'я, фізичної освіти, відпочинку і танцю (American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance) є національною, некомерційною членською організацією, яка займається розповсюдженням та сприянням лідерства, науково-дослідницької роботи, освіти, і в основному спеціалізується на професіях, пов'язаних із здоровим, активним способом життя.

Головною метою Американського союзу охорони здоров'я, фізичної освіти, відпочинку і танцю є мотивація людей будь-якого віку до досягнення та підтримки фізичної форми, здоров'я та самопочуття [4]. Союз займається сучасними проблемами здоров'я, а особливо шляхами та методами за допомогою яких вчителі можуть ефективніше справлятися із такими явищами як нещасні випадки, куріння, алкогольна та наркотична залежність, дієти та надмірна вага, а також із хворобами, які передаються статевим шляхом. Американський союз охорони здоров'я, фізичної освіти, відпочинку і танцю спонукає вчителів, батьків та дорослих лідерів до відповідальності за виховання дітей та молоді у контексті загроз куріння, алкоголізму, наркотичної залежності, переїдання, та інших шкідливих звичок.

Що стосується стандартів у галузі освіти, то Американський союз охорони здоров'я, фізичної освіти, відпочинку і танцю видає стандарти для системи середньої освіти (K – 12), спортивних тренерів та для вчителів, які лише починають працювати у сфері фізичного виховання та спорту.

Члени п'яти асоціацій Американського союзу охорони здоров'я, фізичної освіти, відпочинку і танцю структурно представляють власну сферу інтересів. Національна Асоціація Танців (National Dance Association) виступає за здорові професійні практики у танцювальній освіті. Американська Асоціація Дозвілля та Відпочинку (American Association for Leisure and Recreation) підтримує професійні практики відновлення фізичного стану, освітян та студентів, які просувають професію через створення креативних методик та прийомів. Американська Асоціація Здоров'я (American Association for Health Education) допомагає професіоналам у сфері охорони здоров'я просувати власні думки щодо здорового способу життя у освіту. Національна Асоціація Спорту та Фізичної Освіти (National Association for Sports and Physical Education) просуває професійні практики у різних видах спорту та фізичної діяльності шляхом дослідження та розповсюдження інформації. Національна Асоціація для Дівчат та Жінок у Спорті (National Association for Girls and Women in Sports) надає керівні вказівки та стандарти для жіночих атлетичних програм у коледжах та школах та матеріали щодо гендерної рівності для досягнення однакового фінансування, однакової якості та рівня поваги до дівочих та жіночих освітніх програм. Національна асоціація спорту і фізичної освіти (National Association for Sport and Physical Education) є некомерційною, професійною членською асоціацією, яка встановлює стандарти практик у системі якісної освіти у галузі фізичного виховання та спорту. Національна асоціація спорту і фізичної освіти є найбільшою із п'яти національних асоціацій, які складають Американський союз здоров'я, фізичної освіти, рекреації і танцю. Головними завданнями Національної асоціації спорту і фізичної освіти є підвищення якості знань, покращення професійної практики, збільшення підтримки високоякісної фізичної освіти, спорту та програм, пов'язаних із діяльністю у сфері фізичного виховання і спорту. Розглянемо систему акредитації, сертифікації у Сполучених Штатах Америки. Акредитація в США – це система контролю якості освіти, що дозволяє врахувати інтереси всіх зацікавлених у розвитку освіти сторін, і поєднує суспільну (спеціалізовану) і державну (інституційну) форми контролю.

Мета акредитації освітніх установ США полягає в тому, щоб гарантувати, що освіта надається вищими навчальними закладами і відповідає прийнятному рівню якості. У процес акредитації в Сполучених Штатах залучаються як урядові та неурядові організації – агентства по акредитації. Акредитаційні агентства, які є незалежними асоціаціями регіонального або національного масштабу, розробляють критерії та здійснюють оцінку установи освіти, щоб встановити, чи дійсно виконуються заявлені критерії. Установи або програми, які заявляють про бажання проходження оцінки агентством і, що відповідають критеріям агентства, вважаються "акредитованими" цим агентством.

Сполучені Штати Америки не мають Федерального Міністерства освіти або іншого центрального органу влади, що здійснює національний контроль над установами вищої освіти. Проте існує спеціалізований національний орган, пов'язаний з проблемами освіти – Федеральний Департамент освіти США.

У практиці акредитації вищих навчальних закладів США склалися два основних типи акредитації – інституційна та спеціалізована (професійна). Інституційна акредитація зазвичай ставиться до всього установі, вказуючи, що кожна з частин установи вносить свій внесок у досягнення цілей установи, хоча і не обов'язково на одному і тому ж рівні якості. Такий тип акредитації здійснюється комісіями регіональних асоціацій акредитації та низкою національних агентств акредитації.

Спеціалізована або академічна акредитація звичайно відноситься до академічних програм, структурним підрозділам або школам, які є частинами установи. Акредитованою структурою в цьому випадку може бути коледж або школа в межах університету або навчальний план в межах дисципліни. Більшість спеціалізованих агентств акредитації розглядає підрозділи, що входять до складу установи вищої освіти акредитованого однієї з регіональних комісій акредитації. Крім того, ряд спеціалізованих агентств акредитації акредитують освітні програми в неосвітніх організаціях (наприклад, в госпіталях або лікарнях, якщо вони здійснюють підготовку кадрів для внутрішнього або зовнішнього використання).

ВИСНОВКИ. Згідно з федеральним законодавством кожен штат має право самостійно встановлювати різні ступені контролю і управління над освітою. Однак установам вищої освіти дозволяється працювати зі значним ступенем незалежності і автономією; американські освітні установи можуть широко і швидко змінювати свої освітні програми відповідно до запитів ринку, суспільства, рівнем розвитку науки, техніки і технології; щоб гарантувати високий рівень якості освіти у децентралізованій системі управління, у Сполучених Штатах виникла практика акредитації на основі здійснення неурядової оцінки освітніх установ і програм; зусилля як самих вищих навчальних закладів, так і країни в цілому, направлені на постійне вдосконалення процесу здобуття вищої освіти та розвитку науки. Це дає можливість, насамперед, для розвитку економіки усієї країни та підвищення статусу країни на міжнародному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Здійснення процедур акредитації, ліцензування та рейтингування вищих навчальних закладів України з використанням онтологічного підходу : навчально-методичний посібник / Укладачі: В.Д. Шинкарук, М.В. Михайліченко, М.Ф. Бондаренко, Н.С. Лесна, Н.В. Рябова, М.В. Климова, Н.О. Волошина, В.Б. Репка, Г.А. Воскобойникова. – Хаорків : ХНУРЕ, 2008. – 358 с.
2. Кремень В.Г. Болонський процес: зближення а не уніфікація / В.Г. Кремень // Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль : вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. – С. 5–12.
3. Сисоєва С.О., Батченко Н.Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С.О. Сисоєва, Н.Г. Батченко / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К. : ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.
4. AAHPERD's Mission and Vision [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.aahperd.org/about/mission.cfm>
5. NEA Handbook [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.nea.org/handbook/>
6. The Association of American Colleges and Universities [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <https://www.aacu.org/about/index.cfm>
7. The Mission of the Education Commission of the States [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.ecs.org/html/aboutECS/mission.asp>

УДК: 612.172.2+612.176

**Мелега К. П.,¹Глеба Л. А.,²Фекета В. П.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет здоров'я людини,¹стоматологічний факультет,²медичний факультет**

СЕНСОМОТОРНІ РЕАКЦІЇ НА ВЕРБАЛЬНІ СТИМУЛИ У ЗДОРОВИХ ОСІБ МОЛОДОГО ВІКУ ЗАЛЕЖНО ВІД ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Встановлено, що основними факторами, які визначають швидкість та якість обробки вербальної інформації студентами у реакції вибору одного із трьох подразників є тип вегетативного балансу та енергетична структура серцевого ритму, що відображає активність різних ланок автономної нервової системи у забезпеченні розумової діяльності.

Ключові слова: *варіабельність серцевого ритму, сенсомоторні реакції, вегетативна нервова система.*

Мелега К. П., Глеба Л. А., Фекета В. П. Сенсомоторные реакции на вербальные стимулы у здоровых лиц молодого возраста в зависимости от функционального состояния вегетативной